

Bestemmingsplan buitengebied Westerkwartier

**Advies over de reikwijdte en het detailniveau
van het milieueffectrapport**

18 maart 2008 / rapportnummer 2048-42

1. HOOFDPUNTEN VOOR HET PLAN-MER

De gemeenten Grootegast, Leek, Marum en Zuidhorn (het Groningse Westerkwartier) willen gezamenlijk één nieuw bestemmingsplan opstellen voor het buitengebied van het Westerkwartier. Hiervoor wordt een plan-milieueffectrapport (plan-MER) opgesteld. De bevoegde instanties bij deze procedure zijn de gemeenteraden van de vier gemeenten. De gemeente Marum treedt op als coördinerend bevoegd gezag.¹

De volgende punten beschouwt de Commissie als hoofdpunten voor het plan-MER. Dat wil zeggen dat het plan-MER onvoldoende basis biedt voor het meewegen van het milieubelang in de besluitvorming, als het niet op onderstaande punten in gaat:

- de mogelijkheden om binnen een bestemmingsplan proactief in te spelen op de autonome ontwikkelingen, met name de verwachte schaalvergroting binnen de veehouderij;
- de huidige milieubelasting en de milieugebruiksruimte: betrek hierbij de autonome ontwikkeling;
- de alternatieven die mogelijk zijn binnen de beschikbare milieugebruiksruimte en de overige randvoorwaarden;
- de emissie van ammoniak en de hieruit voortkomende depositie op kwetsbare natuur vanuit de gehele veehouderijsector;
- de maximaal mogelijke effecten op Natura 2000-gebieden en de Provinciale Ecologische Hoofdstructuur. In het geval negatieve significante gevolgen op Natura 2000-gebieden niet zijn uit te sluiten, dient een passende beoordeling in het plan-MER te worden opgenomen.

Het plan-MER dient een zelfstandig leesbare samenvatting te bevatten, met voldoende onderbouwend kaartmateriaal, voorzien van duidelijke schaal en legenda, en ander ondersteunend beeldmateriaal.

2. LEESWIJZER

In de volgende hoofdstukken geeft de Commissie in meer detail weer welke informatie in het plan-MER moet worden opgenomen. In haar advies bouwt de Commissie voort op de notitie reikwijdte en detailniveau bestemmingsplan buitengebied Westerkwartier (notitie R&D). Dat wil zeggen dat dit advies **niet** zelfstandig leesbaar is, maar in combinatie met de notitie R&D moet worden gelezen.

Aanvullend op de notitie R&D doet de Commissie in hoofdstuk 3 aanbevelingen voor de beschrijving van het doel, de achtergrond en het beleidskader. In hoofdstuk 4 zet de Commissie uiteen welke activiteiten het plan-MER moet onderzoeken. Hoofdstuk 5 behandelt de milieueffecten welke in het plan-MER dienen te worden beschreven.

¹ Voor gegevens over de plan-m.e.r.-procedure, de rol van de Commissie en de werkgroepsamenstelling, zie bijlage 1.

3. DOEL, ACHTERGROND EN BELEIDSKADER

3.1 Achtergrond en doel

De notitie reikwijdte en detailniveau geeft nog weinig inzicht in de rol die het plan-MER speelt bij de totstandkoming van het bestemmingsplan buitengebied. Het doel van de (plan)m.e.r.-procedure is het milieubelang een volwaardige plaats te geven in de besluitvorming. De Commissie adviseert om het plan- en m.e.r.-proces met elkaar te verweven om te zorgen dat de milieu-informatie mede bepalend kan zijn voor de keuzes in het bestemmingsplan, bijvoorbeeld door aan te geven waar ontwikkelingen wenselijk/mogelijk zijn en waar niet.

Het plan-MER kan dit ondersteunen door de aanwezige waarden te beschrijven en de effecten van het plan toetsbaar te maken aan het relevante beleid en wet- en regelgeving.

3.2 Beleidskader

Geef de beleidsambities en -afspraken weer ten aanzien van duurzame ontwikkeling², en beschrijf welke mogelijkheden binnen de context van het bestemmingsplan bestaan om hierbij aan te sluiten.

Beschrijf welke wet- en regelgeving de beleidsruimte in het bestemmingsplan begrenzen. Ga hierbij in op de diverse sectoren die bepalend (kunnen) zijn voor de ontwikkeling van het buitengebied, zoals natuur/ammoniak, landschap, luchtkwaliteit, geur, geluid en mobiliteit.

4. VOORGENOMEN ACTIVITEIT EN ALTERNATIEVEN

4.1 Referentie

In de notitie R&D ontbreekt een referentiesituatie. Een duidelijk beschreven referentiesituatie is van belang om de effecten van de alternatieven goed met elkaar en met de referentiesituatie te kunnen vergelijken.

Hanteer als referentiesituatie de huidige situatie voor alle relevante milieuaspecten³, inclusief de autonome ontwikkelingen binnen de mogelijkheden van het huidige bestemmingsplan. Het accent ligt daarbij op:

- de (autonome ontwikkelingen van de) emissie van ammoniak in het gebied zelf en de hieruit voortvloeiende depositie op kwetsbare natuur, waaronder Natura 2000-gebieden en de provinciale Ecologische Hoofdstructuur;
- de ontwikkelingen van de achtergronddepositie van ammoniak (afkomstig van buiten het gebied);
- de mogelijkheden die het vigerende bestemmingsplan reeds biedt voor recreatieve voorzieningen en activiteiten. Geef aan of er thans activiteiten plaatsvinden die strijdig zijn met het vigerende bestemmingsplan.

² Zoals het klimaatakkoord tussen het ministerie van VROM en de VNG van 12 november 2007.

³ Zoals verkeer, geluid, luchtkwaliteit (fijn stof, NOx), geur, water en energie.

De Commissie hecht waarde aan een beschrijving van de rundveehouderij in het plangebied omdat deze de ontwikkelingsruimte voor andere functies (zoals de intensieve veehouderij) mede bepaalt. Ga hierbij in op de verwachte beëindiging, nieuwvestiging en groei van de rundveehouderijbedrijven⁴ en betrek daarbij de verwachte groei en schaalvergroting van de sector bij opheffing van de melkquotering.

Breng tenslotte de milieuruimte in beeld die maximaal binnen het vigerende bestemmingsplan kan worden ingenomen.

4.2 Onderwerpen in het plan-MER

Een plan-MER dient *alle* relevante ontwikkelingen met mogelijk aanzienlijke milieueffecten te belichten die in het kaderstellende plan worden mogelijk gemaakt en beperkt zich niet tot m.e.r.-(beoordelings)plichtige activiteiten.

In aanvulling op de in de notitie R&D genoemde m.e.r.-(beoordelings)plichtige activiteiten gaat het (onder meer) om de ontwikkelingen die bijdragen aan de emissie en depositie van stikstof, waaronder die in de rundveehouderij. Ga in het plan-MER tevens in op de kansen en bedreigingen voor landschaps- en/of natuurwaarden die in het buitengebied kunnen ontstaan door verdere groei, verplaatsing of bundeling van (rond)veehouderijbedrijven. Werk met scenario's wanneer de onzekerheden over de autonome ontwikkelingen groot zijn.

Ook het motorcrossterrein bij Marum heeft een zodanige milieubelasting dat het relevant is voor het plan-MER.⁵

4.3 Alternatieven

De notitie R&D beschrijft geen alternatieven. Niettemin verplicht plan-MER om redelijkerwijs te beschouwen alternatieven te ontwikkelen voor de m.e.r.(beoordelings-)plichtige activiteiten waarvoor het plan kaderstellend is. De Commissie adviseert voor de ontwikkeling van het bestemmingsplan alternatieven te ontwikkelen aan de hand van een probleemanalyse van de huidige situatie en de toekomstige ontwikkelingen. Dit kan bijvoorbeeld aan de hand van de volgende stappen:

1. Breng de behoefte in beeld

Geef in het plan-MER een beeld van de actuele behoefte aan agrarische uitbreiding- en/of vestigingslocaties, zowel van intensieve- als van rundveehouderij⁶ en aan recreatieve voorzieningen. Dit kan op basis van beschikbare informatie bij de gemeente (denk aan concrete aanvragen, meldingen van plannen of overwegingen/inventarisaties).

⁴ Tijdens het locatiebezoek van 27 februari 2008 gaven de gemeenten aan dat ze een enquête onder veehouders hebben gehouden.

⁵ Dit staat los van de vraag of de m.e.r.-beoordelingsplicht van toepassing is of niet. De notitie R&D beargumenteert dat de m.e.r.-beoordelingsplicht hier niet geldt. Maar indien (en de notitie sluit dit niet uit) met enige regelmaat weken voorkomen waarop het motorcrossterrein acht uur of meer wordt opengesteld voor het rijden met gemotoriseerde voertuigen, dan geldt (in tegenstelling tot wat de notitie R&D concludeert) voor de voorziening de m.e.r.-beoordelingsplicht.

⁶ Bedrijven welke worden voortgezet, die zich naar verwachting verder willen ontwikkelen en bedrijven met meerdere bedrijfslocaties.

2. Bepaal de (milieu)gebruiksruimte

De milieugebruiksruimte dient om de ontwikkelingsmogelijkheden te bepalen die binnen de wettelijke en beleidskaders bestaan voor de onder stap 1 genoemde behoeften. De omvang van de milieugebruiksruimte wordt bepaald door de wetgeving voor natuur, geur, luchtkwaliteit, geluid en verkeer, en door de heersende milieubelasting.⁷ Een andere begrenzende factor is het vigerende beleid ten aanzien van bescherming van het landschap.

3. Bepaal de bouwstenen

Breng op basis van stap 2 in beeld waar in het plangebied (milieugebruiks)ruimte is voor specifieke ontwikkelingsmogelijkheden en waar niet. Dit kan – na confrontatie met de berekende behoefte onder stap 1 - leiden tot twee conclusies:

- er zijn voldoende locaties aan te wijzen waar de gewenste ontwikkelingen ook mogelijk zijn;
- er zijn te weinig locaties voor de gewenste ontwikkelingen.

Weeg, vervolgens, indien noodzakelijk⁸, de volgende mogelijke bouwstenen af en onderzoek hun effectiviteit:

- maatregelen om milieugebruiksruimte te genereren, wanneer deze er nog niet is (negatieve milieugebruiksruimte)⁹. Hierbij kan gedacht worden aan verplaatsing of samenvoeging van bestaande bedrijven (of andere voorzieningen), of het voeren van een 'nee, tenzij...'-beleid ten aanzien van nieuwvestigingen indien dit leidt tot een vermindering van de netto milieubelasting;
- fasering in de ontwikkeling van locaties.

Geef op basis hiervan aan waar in het plangebied:

- vestiging van nieuwe initiatieven gewenst en mogelijk is;
- uitbreiding/ontwikkeling van deze initiatieven vanwege de milieugevolgen niet wenselijk en mogelijk is;
- door nieuwe initiatieven onoverkomelijke problemen zullen ontstaan.

Ga hierbij - waar relevant - steeds in op de maatregelen die getroffen moeten worden om binnen de milieugebruiksruimte te blijven.

4. Bepaal wensbeeld

Bepaal op basis van een analyse van de bovengenoemde bouwstenen welke ruimte de gemeente aan initiatieven wil en kan geven.¹⁰

5. Controleer of significante gevolgen zijn uit te sluiten

Uit de inmiddels verrichte Voortoets is gebleken dat effecten ten gevolge van de mogelijkheden die het nieuwe bestemmingsplan biedt, niet zijn uit te slui-

⁷ Om de ontwikkelingsruimte in een gebied te bepalen kan de milieugebruiksruimte worden uitgerekend door een omgekeerde benadering. Beschrijf/ bereken in het plan-MER de huidige belasting van het milieu in termen van de "ver"-thema's (verzuring, veresting, verstoring, verdroging). Ga vervolgens na waar de kritische belastinggrens ligt van de aanwezige natuurgebieden. De milieugebruiksruimte is het verschil tussen kritische belastinggrens en huidige belasting. Maak onderscheid tussen Natura 2000-gebieden en overige natuurgebieden, omdat bij vermoede overbelasting van Natura 2000-gebieden een passende beoordeling noodzakelijk is.

⁸ Indien op voorhand duidelijk kan worden gemaakt dat een mogelijk gemaakte en voorgenomen activiteit binnen de milieugebruiksruimte valt, dan is dit niet nodig.

⁹ Dit is het geval wanneer er voor Natura 2000-gebieden reeds een overbelaste situatie bestaat. Voor die gebieden dient er eerst een substantiële verbetering op te treden – de overbelasting moet teniet worden gedaan - voordat er weer reële milieugebruiksruimte ontstaat.

¹⁰ Hierbij adviseert de Commissie naast intensieve veehouderij en recreatie ook de (gewenste) ontwikkeling van de melkveehouderij te betrekken.

ten. In hoeverre deze negatieve effecten ook significant kunnen zijn ten aanzien van de instandhoudingsdoelen van Natura 2000-gebieden, is nog onduidelijk. Omdat getoetst dient te worden aan het beschermingskader voor de Natura 2000-gebieden dient het plan-MER een passende beoordeling op grond van artikel 19j van de Natuurbeschermingswet te bevatten.¹¹ Houdt daarbij ook rekening met cumulatie als gevolg van reeds in gang gezette ontwikkelingen binnen en buiten het plangebied.

5. MILIEUASPECTEN

5.1 Algemeen

De omvang van het studiegebied wordt bepaald door het optreden van milieugevolgen en kan per milieuaspect verschillen. Bij de beschrijving van milieugevolgen dienen de effecten cumulatief in beeld gebracht te worden.

5.2 Effectbeschrijving en detailniveau

De effectbeschrijving dient een detailniveau te hanteren dat voldoende is voor de besluitvorming. Voor milieuaspecten waarvan de gevolgen naar verwachting ver onder de grenswaarden blijven is een globale en kwalitatieve effectbeschrijving voldoende. Bij (mogelijke) knelpunten (zoals bij ammoniakdepositie op kwetsbare natuur) dienen de effecten echter zo veel mogelijk kwantitatief beschreven te worden.

Om het bestemmingsplan te kunnen toetsen aan normen en beleid dient het plan-MER de *maximale* milieugevolgen te beschrijven van de activiteiten die door het bestemmingsplan worden mogelijk gemaakt. Indien blijkt dat deze activiteiten (kunnen) leiden tot overschrijdingssituaties dienen mogelijke mitigerende maatregelen beschreven te worden.

5.3 Natuur

Breng de maximale mogelijke gevolgen van het op te stellen bestemmingsplan in beeld voor:

- Natura 2000-gebieden de Bakkeveense duinen, het Leekstermeer en het Lauwersmeer;
- de overige (provinciale) Ecologische Hoofdstructuur.

¹¹ De Commissie gaat in haar beoordeling hiervan uit van de meest recente wetenschappelijk onderbouwde kritische waarden. Voor verstoring (bijvoorbeeld bij het Leekstermeer) zal een beschouwing moeten komen over de significantiegrens per classificerende soort (zie bijvoorbeeld de methode Waardenburg, mits rekening gehouden wordt met de huidige staat van instandhouding van de soort). Houd daarbij ook rekening met het feit dat ten aanzien van geluidverstoring recentelijk enkele malen 40 en 43 dB-grenzen (zie bijv. resp. MER Zuiderzeelijn en MER Energiecentrale Gelderland te Nijmegen) zijn aangehouden als verstoringgrenzen voor vogels. Het betrof hier open landschappen. Voor besloten landschappen wordt aangenomen dat de grens nog enkele decibellen onder de 40 dB zou moeten liggen. Voor depositie zie Bal, D., H.M. Beije, H.F. van Dobben & A. van Hinsberg. Overzicht van kritische stikstofdeposities voor habitattypen en Natura 2000-gebieden (concept-eindversie 13-6-2007). De auteurs van dit rapport stellen: "Wanneer de atmosferische depositie op een locatie hoger is dan het kritische niveau van het aldaar voorkomende of gewenste habitatype, dan bestaat er een duidelijk risico op significant negatieve effecten (dat wil zeggen: het niet halen van het instandhoudingsdoel)".

Breng hierbij – voor zover nodig - ook de (verandering in de) milieubelasting in beeld die veroorzaakt wordt door initiatieven in het studiegebied.

Geef de effecten aan van het op te stellen bestemmingsplan op de overige natuur in het studiegebied die voor verzuring gevoelig is.¹² Laat zien hoe de ecologische samenhang in het gebied wordt gewaarborgd. Onderbouw wat de gevolgen kunnen zijn van het voornemen voor beschermde soorten op grond van de Flora- en faunawet in het plangebied. In het plan-MER kan daarbij worden volstaan met het aangeven van de gevolgen voor de doelsoorten van het natuurbeleid, of voor een gemotiveerde selectie van de belangrijkste voorkomende soorten.

5.4 Verkeer, geluid en luchtkwaliteit

Beschrijf de lokale verkeersstromen, met name van het verkeer gerelateerd aan de recreatieve voorzieningen bij landgoed Nienoord te Leek en het motorcrossterrein in Marum. Geef de effecten van deze voorzieningen op het lokale verkeer weer voor de doorstroming en de bereikbaarheid.

Beschrijf voor de geluidbelasting in het plangebied:

- de huidige en heersende geluidbelasting (waaronder de A7 en het railverkeer) op relevante geluidgevoelige bestemmingen;
- de autonome ontwikkeling hierin en
- de geluidbelasting ten gevolge van de hiervoor genoemde initiatieven voor het bepalende jaar.

Beschouw hierbij naast de geluidemissies van de relevante recreatieve voorzieningen tevens de gevolgen op wegen waarbij sprake is van een verkeerstoename van minstens 30% of een afname van minstens 20% ten opzichte van de referentiesituatie (dit komt overeen met 1 dB verschil).

Beschrijf de gevolgen van het nieuwe bestemmingsplan voor de concentraties van NO₂ en fijn stof en toets of voldaan wordt aan de eisen van de Wet luchtkwaliteit. Het Europese Parlement heeft op 11 december 2007 streef- en grenswaarden voor PM_{2,5} vastgesteld.¹³ In het plan-MER moet zo goed mogelijk worden aangegeven wat de gevolgen van de voorgenoemde activiteit zijn voor de PM_{2,5}-concentraties. Geef op basis hiervan aan of de luchtkwaliteitseisen uit de EU-richtlijn voor PM_{2,5} kunnen worden gehaald.¹⁴

5.5 Geur

Geef in het plan-MER aan of aangepast gemeentelijk geurbeleid nog mogelijkheden biedt om de ontwikkelingsmogelijkheden van de intensieve veehouderij te sturen. Indien dit wordt toegepast, ga dan in op de milieugevolgen van dit beleid.

¹² Hieronder verstaat de Commissie naast de kwetsbare gebieden uit de Wav, ook de voor verzuring gevoelige gebieden met belangrijke natuurwaarde die niet onder de Wav vallen.

¹³ Voor PM_{2,5} geldt een grenswaarde: jaarnorm 25 µg/m³ per 2015; en streefwaarden van 20 µg/m³ per 2020 en; een reductie doelstelling voor de “gemiddelde-blootstellingsindex” (GBI) tot 20% voor de periode 2010-2020 De “gemiddelde-blootstellingsindex” is de gemiddelde-blootstelling van de bevolking van een lidstaat die voor het referentiejaar (2010) wordt vastgesteld met het doel de schadelijke gevolgen voor de menselijke gezondheid te verminderen en die waar mogelijk binnen een bepaalde termijn moet worden bereikt.

¹⁴ Naar verwachting zal de nieuwe EU-richtlijn eind 2008 zijn geïmplementeerd in de Nederlandse wetgeving. In beginsel kunnen de bepalingen van een richtlijn geen rechtstreekse werking hebben voordat de implementatietermijn is verstreken. Lidstaten dienen zich gedurende deze termijn wel te onthouden van maatregelen die het bereiken van het doel van de richtlijn in gevaar zouden brengen.

5.6 Landschap, cultuurhistorie en archeologie

Beschrijf de visie van de gemeenten op landschap en cultuurhistorie in het plangebied. Geef de effecten van de verandering van het bestemmingsplan aan. Hierbij kan de volgende methodiek gebruikt worden:

1. beschrijf de landschappelijke en cultuurhistorische waarden waarop mogelijk effecten op kunnen treden;
2. scoor de beschreven landschapstypen en -elementen op het lokale en regionale schaalniveau, aan de hand van de (regionale/lokale) kenmerkendheid, de zeldzaamheid, de gaafheid en de vervangbaarheid;
3. beschrijf de effecten van het voornemen, gedifferentieerd naar de verschillende schalen van het landschap, op de elementen en de onderlinge samenhang.

Visualiseer de varianten voor bouw mogelijkheden van de (intensieve) veehouderijen en andere agrarische bebouwing en bepaal de effecten daarvan op het landschapsbeeld in deze gebieden en naaste omgeving. Geef aan waar en hoe negatieve effecten in kwetsbare en/of hoog gewaardeerde landschapstypen via het bestemmingsplan kunnen worden voorkomen. Geef aan of schaalvergroting in de agrarische bedrijfsvoering ook buiten het bouwblok significante effecten voor het landschap zal hebben (bijvoorbeeld voor de verkavelingstructuur, de wierden en de houtwallen).

Geef aan de hand van een bureauonderzoek aan waar zich archeologische waarden bevinden en vul dit (zo nodig) aan met non-destructief inventariserend veldonderzoek.

Beschrijf hoe effecten op cultuurhistorische waarden, waaronder eventueel aanwezige archeologische resten en karakteristieke landschappen, kunnen worden voorkomen of beperkt.

5.7 Bodem en water

Geef in het plan-MER aan welke gebieden bekend zijn als bodembeschermingsgebied, hydrologische aandachtsgebied en verdroogd gebied en welke gevolgen de status van deze gebieden heeft voor de planonderdelen. Beschrijf in het plan-MER de mogelijke effecten van alle relevante activiteiten op de bodemkwaliteit, geomorfologie, oppervlakte water (kwantiteit en kwaliteit) en grondwater (kwantiteit).

Indien er een watertoets wordt uitgevoerd adviseert de Commissie deze in het plan-MER op te nemen. Geef ook aan hoe afstemming met de waterbeheerder plaatsvindt.

5.8 Energie

Besteed aandacht aan de mogelijkheden van energiebesparing/energiezuinige technieken en duurzame energieopwekking en geef aan hoe deze gestimuleerd zullen worden. Daarbij kan gedacht worden aan mogelijkheden als centrale mest- en covergisting en het leveren van restwarmte aan woningen /bedrijven en warmte/koude opslag.

BIJLAGE 1: Projectgegevens

Initiatiefnemer: colleges van burgemeester en wethouders van de gemeenten Grootegast, Leek, Marum en Zuidhorn

Bevoegd gezag: Gemeenteraden van Grootegast, Leek, Marum en Zuidhorn

Besluit: vaststellen van een bestemmingsplan

Categorieën Gewijzigd Besluit m.e.r. 1994: D10.1, C14.0, D14.0, D18.2, D43¹⁵.

Activiteit: Opstellen van een plan, dat kaderstellend is voor m.e.r.(beoordelings)plichtige activiteiten op het gebied van recreatie, intensieve veehouderij, mestvergisting en motorcross

Betrokken documenten

De Commissie heeft de volgende documenten betrokken bij haar advisering:

- Kadernota Buitengebied gemeenten Grootegast, Leek, Marum en Zuidhorn
- Voortoets Natuurbeschermingswet
- Habitattoets waterberging en natuurontwikkeling in het noordelijk Leekstermeergebied

Het bevoegd gezag heeft er voor gekozen geen inspraak te organiseren.

Procedurele gegevens:

advies aanvraag: 24 januari 2008

advies reikwijdte en detailniveau uitgebracht: 18 maart 2008

Werkwijze Commissie bij richtlijnenadvies/advies reikwijdte en detailniveau

In dit advies geeft de Commissie aan welke onderwerpen naar haar mening behandeld dienen te worden in het plan-MER en met welke diepgang. De Commissie neemt hierbij de notitie reikwijdte en detailniveau als uitgangspunt.

Samenstelling van de werkgroep:

Per project stelt de Commissie een werkgroep samen. De werkgroepsamenstelling bij het onderhavige project is als volgt:

ing. E.H.A. de Beer

ir. S. Bokma

drs. S.R.J. Jansen

ir. W.H.A.M. Keijsers

drs. H.G. Ouwerkerk (voorzitter)

drs. R.A.A. Zwijs (secretaris)

¹⁵ op basis van de notitie R&D kan niet worden vastgesteld of de motorcrossactiviteiten bij Marum m.e.r.-beoordelingsplichtig zijn.

Advies over de reikwijdte en het detailniveau van het milieueffectrapport Bestemmingsplan buitengebied Westerkwartier

De gemeenten Grootegast, Leek, Marum en Zuidhorn (het Groningse Wester-kwartier) willen gezamenlijk één nieuw bestemmingsplan opstellen voor het buitengebied van het Westerkwartier. Hiervoor wordt een plan-milieueffectrapport (plan-MER) opgesteld. Dit advies van de Commissie voor de m.e.r. gaat in op de alternatieven en milieueffecten die in het plan-MER dienen te worden onderzocht.

ISBN: 978-90-421-2365-6